

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра інфекційної патології, гігієни, санітарії та біобезпеки

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри інфекційної патології,
гігієни, санітарії та біобезпеки

 Олег КРУЧИНЕНКО
(протокол « 01 » 09 2026 р. № 1)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ГІГІЄНА І ДОБРОБУТ ТВАРИН

Освітньо-професійна програма «Ветеринарна медицина»

Спеціальність – Н 6 Ветеринарна медицина

Галузь знань Н Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна
медицина

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Факультет ветеринарної медицини

Полтава 2026/2027 н.р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Гігієна і добробут тварин» для здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Ветеринарна медицина» спеціальності Н6 Ветеринарна медицина

Мова викладання: державна

Розробник: І. Лавріненко, к.вет.н., доцент

«01» 09 2026 року Розробник Інна ЛАВРІНЕНКО

Погоджено гарантом освітньої програми «Ветеринарна медицина»

«01» 09 2026 року Борис КИРИЧКО

Схвалено головою ради з якості вищої освіти спеціальності «Ветеринарна медицина»

протокол «01» вересня 2026 року № 1

Голова ради з якості вищої освіти спеціальності

 Надія ДМИТРЕНКО

1. Опис навчальної дисципліни

Елементи характеристики	Денна форма здобуття освіти
Загальна кількість годин	180 год
Кількість кредитів	6,0
Місце в індивідуальному плані студента	обов'язкова
Рік навчання (шифр курс)	2
Семестр	4
Лекції (годин)	30 год
Практичні (годин)	-
Лабораторні (годин)	54 год
Самостійна робота (годин)	96 год
у т. ч. індивідуальні завдання (підготовка реферату і презентації), годин	30 год
Форма семестрового контролю	Екзамен

2. Мета дисципліни

Дисципліна спрямована на набуття здобувачами вищої освіти компетентностей щодо забезпечення і контролю за дотриманням гігієнічних вимог до утримання, догляду, експлуатації та годівлі сільськогосподарських тварин, дотриманням вимог чинного законодавства щодо благополуччя і біобезпеки під час їх утримання, транспортування і забою.

До завдань дисципліни відноситься:

- дослідження факторів і умов навколишнього середовища та закономірностей їх впливу на організм і стан здоров'я тварин;
- опрацювання гігієнічних і ветеринарно-санітарних норм, а також засобів і способів, спрямованих на підтримання і стимулювання функціональних можливостей і опірності організму до дії несприятливих факторів навколишнього середовища;
- здійснення профілактики захворювань, спричинених вживанням недоброякісних, забруднених кормів та води, порушенням правил годівлі й напування;
- вивчення біологічних, фізіологічних, етологічних аспектів благополуччя тварин, опрацювання методів та технологій для оцінки та покращення благополуччя тварин;
- засвоєння умінь і навичок організовувати і контролювати дотримання операторами ринку та власниками тварин умов, що відповідають фізіологічним і етологічним потребам тварин;
- розроблення та реалізація заходів із забезпечення здоров'я та благополуччя тварин;
- планування заходів щодо охорони природного середовища за рахунок впровадження гігієнічних норм і ветеринарно-санітарних правил у практику тваринництва;
- засвоєння умінь і способів діяльності, необхідних для формування культури гуманного ставлення до тварин.

3. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Дисципліна, що передує вивченню «Гігієна і добробут тварин»: «Ветеринарна мікробіологія».

4. Компетентності

Загальні:

ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК4. Знання та розуміння предметної галузі та професії

ЗК 9. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами інших галузей знань/видів економічної діяльності)

ЗК 14. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями

Фахові:

ФК 10. Здатність розробляти стратегії безпечного, санітарно обумовленого утримання тварин.

ФК 11. Здатність застосовувати знання з біобезпеки, біоетики та добробуту тварин у професійній діяльності.

5. Програмні результати навчання

ПРН 10 Формулювати висновки щодо ефективності обраних методів і засобів утримання, годівлі та лікування тварин, профілактики заразних і незаразних хвороб, а також виробничих і технологічних процесів на підприємствах з утримання, розведення чи експлуатації тварин різних класів і видів.

ПРН 18 Знати правила та вимоги біобезпеки, біоетики та добробуту тварин.

Співвідношення програмних результатів навчання із очікуваними результатами навчання

Програмний результат навчання (визначений освітньою програмою)	Очікувані результати навчання навчальної дисципліни
ПРН 10 Формулювати висновки щодо ефективності обраних методів і засобів утримання, годівлі та лікування тварин, профілактики заразних і незаразних хвороб, а також виробничих і технологічних процесів на підприємствах з утримання, розведення чи експлуатації тварин різних класів і видів.	Знати гігієнічні нормативи для різних видів та статеві-вікових груп тварин, основні системи і способи утримання. Пояснювати взаємозв'язок між факторами навколишнього середовища та фізіологічним і психоемоційним станом тварин. Проводити визначення параметрів навколишнього середовища, у т.ч. за допомогою приладів. Порівнювати різні методи і способи утримання за критеріями ефективності та впливу на здоров'я і благополуччя тварин. Виявляти причини відхилень у стані здоров'я і благополуччя тварин, що зумовлені порушеннями утримання або експлуатації. Розробляти стратегії безпечного, санітарно обумовленого утримання тварин та рекомендації для покращення добробуту тварин. Розробляти заходи моніторингу за дотриманням умов, що відповідають фізіологічним і етологічним потребам тварин.

ПРН 18 Знати правила та вимоги біобезпеки, біоетики та добробуту тварин.	Знати міжнародні та національні стандарти щодо забезпечення благополуччя тварин; вимоги до благополуччя тварин під час утримання, транспортуванні і забою; основні принципи біобезпеки на тваринницьких фермах. Аналізувати ризики порушення біобезпеки на тваринницьких об'єктах, розробляти та застосовувати заходи для запобігання поширенню інфекційних захворювань. Оцінювати благополуччя тварин на підприємствах за допомогою індикаторів та розробляти заходи щодо його покращення.
--	---

6. Методи навчання і викладання

Словесні (бесіди, пояснення), практичні методи (виконання завдань на лабораторних заняттях), інтерактивні (дискусії, практичні кейси), використання мультимедійних презентацій у поєднанні із Kahoot!, NotebookLM.

7. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Гігієна повітряного середовища. Вступ до дисципліни «Гігієна і добробут тварин» (поняття, терміни, завдання, методи досліджень). Значення мікроклімату та клімату. Газовий склад повітряного середовища, механічна та бактеріальна забрудненість повітряного середовища. Визначення температури, вологості, освітленості, швидкості руху і атмосферного тиску повітря тваринницьких приміщень. Зоогігієнічні норми фізичних, хімічних та бактеріологічних показників повітря. Заходи щодо запобігання забрудненню повітря. Сучасні системи контролю та управління мікрокліматом у тваринницьких приміщеннях.

Тема 2. Гігієна водопостачання і напування тварин. Санітарна оцінка джерел і систем водопостачання ферм. Біологічне і гігієнічне значення води. Режим і техніка напування тварин. Методи визначення фізичних, хімічних і біологічних показників води. Методи очистки і знезараження питних і стічних вод.

Тема 3. Гігієнічні вимоги до кормів і годівлі тварин. Гігієнічні вимоги до виробництва, заготівлі, зберігання і використання кормів. Причини зниження якості кормів та методи їх санітарно-гігієнічних досліджень. Санітарно-гігієнічна оцінка ґрунту. Методи визначення хімічних та мікробіологічних показників ґрунту. Особливості санітарно-гігієнічного контролю якості кормів та годівлі тварин в умовах промислових комплексів, підсобних, фермерських та приватних господарств. Санітарно-гігієнічна оцінка грубих та соковитих кормів. Методи визначення токсичності та якості концентрованих кормів. Визначення хімічних показників кормів.

Тема 4. Ветеринарно-санітарні заходи та вимоги з біобезпеки під час утримання тварин. Санітарно-гігієнічні вимоги до вибору ділянки для будівництва тваринницьких об'єктів. Види тваринницьких приміщень та їх загальна характеристика. Зонування і благоустрій території ферми. Захист тваринницьких об'єктів від занесення інфекції. Системи вентиляції і каналізації у тваринницьких приміщеннях. Методи зберігання та знезараження гною. Дезінфекція, дезінсекція та дератизація тваринницьких об'єктів. Утилізація трупів тварин. Законодавче та нормативне регулювання біобезпеки у ветеринарній медицині. Стратегії та практичні заходи з біозахисту в тваринницьких господарствах. Вимоги біобезпеки під час транспортування тварин.

Тема 5. Гігієнічна оцінка систем і способів утримання тварин. Гігієнічна оцінка систем утримання ВРХ. Гігієна утримання корів і вирощування молодняка. Зоогігієнічні вимоги до прив'язного та безприв'язного утримання худоби. Зоогігієнічні вимоги до

потоково-цехової технології. Гігієна утримання бугаїв-плідників. Гігієна лактуючих корів і їх доїння. Гігієна телят.

Гігієнічна оцінка систем утримання овець. Гігієнічні вимоги до приміщень для овець. Гігієна годівлі та утримання овець. Гігієна використання та утримання баранів-плідників. Гігієна проведення окоту і вирощування ягнят. Гігієна доїння овець. Параметри мікроклімату для всіх статевих-вікових груп овець.

Гігієнічна оцінка систем утримання свиней. Гігієна кнурів-плідників, холостих і порослих свиноматок. Гігієна вирощування порослят, ремонтного і відгодівельного молодняку. Гігієна підсисних свиноматок, підсисних порослят, ремонтних свинок і відгодівельного молодняку. Гігієнічні вимоги до свинарників, їх склад і місткість.

Гігієнічна оцінка систем утримання коней. Системи утримання жеребців - плідників, холостих та жеребих маток, маток, приплодом. Гігієнічні вимоги до утримання різних статевих-вікових груп коней. Гігієнічні вимоги до приміщення для коней та їх обладнання. Гігієна годівлі та напування коней. Гігієнічні вимоги до збруї.

Гігієнічна оцінка систем утримання птиці. Системи утримання сільськогосподарської птиці та їх гігієнічна оцінка. Санітарно-гігієнічні вимоги до приміщень та особливості їх обладнання для різних видів і груп птиці. Вимоги до опалення, вентиляції, освітлення виробничих приміщень. Кондиціювання, очищення і знезараження повітря. Санітарно-гігієнічні вимоги до яєць і режиму інкубації. Особливості гігієни утримування і вирощування окремих видів і вікових груп птиці.

Гігієнічна оцінка систем утримання кролів. Гігієнічні вимоги до кролеферми. Гігієна парування, окролу і вирощування молодняку. Профілактичні, гігієнічні та ветеринарно-санітарні заходи на кролефермах.

Гігієна та ветеринарно-санітарні вимоги у хутровому звірництві. Гігієна норки. Гігієнічні вимоги до звіроферми. Гігієнічні вимоги до шедів. Гігієнічні вимоги до кліток. Гігієна парування і вирощування молодняку. Профілактичні, гігієнічні та ветеринарно-санітарні заходи на звірофермах.

Гігієна та ветеринарно-санітарні вимоги ставового рибиництва. Гігієнічні умови утримання різних вікових груп риби. Гігієнічні показники якості води у ставовому рибиництві. Ветеринарно-санітарні вимоги у ставових господарствах.

Гігієнічні вимоги до утримання собак і котів. Умови утримання собак і котів у приватних господарствах і квартирах. Гігієна утримання тварин у притулках, розплідниках та готелях для тварин. Гігієнічні вимоги до обладнання та інвентарю. Гігієна утримання тварин різних вікових груп і фізіологічних станів

Гігієна та ветеринарно-санітарні вимоги у бджільництві. Гігієна утримання бджолиних сімей у різні сезони року. Гігієнічні вимоги до вуликів і обладнання. Гігієнічні вимоги до розміщення пасік. Гігієнічні та ветеринарно-санітарні заходи на пасіках.

Тема 6. Вимоги до благополуччя тварин під час їх утримання та експлуатації. Визначення благополуччя тварин як науки, методи досліджень, головні завдання, основні принципи концепції. Загальні правила, що відображають п'ять свобод щодо сільськогосподарських тварин. Біологічні, фізіологічні та етологічні аспекти благополуччя тварин. Національні та міжнародні нормативно-правові та регуляторні документи у благополуччі тварин. Вимоги до благополуччя сільськогосподарських тварин під час їх утримання. Вимоги до благополуччя ВРХ, в тому числі телят під час їх утримання. Вимоги до благополуччя свиней під час їх утримання. Вимоги до благополуччя курей-несучок під час їх утримання. Вимоги до благополуччя бройлерів під час їх утримання. Вимоги до забезпечення благополуччя робочих тварин, що належать до родини коневих. Вимоги до забезпечення благополуччя диких тварин у неволі. Методи оцінювання благополуччя тварин. Принципи благополуччя при транспортуванні та торгівлі живими тваринами. Вимоги до забезпечення благополуччя тварин у клініці ветеринарної медицини. Вимоги до забезпечення благополуччя тварин під час забою та евтаназії. Забезпечення благополуччя тварин у надзвичайних ситуаціях. Соціальна адаптація як чинник подолання проблеми безпритульних тварин. Стрес як показник порушення благополуччя тварин. Особливості прояву стресу у різних видів тварин. Стереотипії у тварин як індикатор стресу. Роль

збагачення середовища у зниженні рівня стресу. Гуманне ставлення до тварин з етичних міркувань та з міркувань забезпечення якості і безпечності у процесі виробництва та переробки продукції тваринництва.

Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин			
	усього	В тому числі		
		Л	Л/З	С/Р
Тема 1. Гігієна повітряного середовища.	22	6	10	6
Тема 2. Гігієна водопостачання і напування тварин	12	2	6	4
Тема 3. Гігієнічні вимоги до кормів і годівлі тварин	10	2	4	4
Тема 4. Ветеринарно-санітарні заходи та вимоги з біобезпеки під час утримання тварин	26	2	8	16
Тема 5. Гігієнічна оцінка систем і способів утримання тварин	24	10	-	14
Тема 6. Вимоги до благополуччя тварин під час їх утримання та експлуатації	56	8	26	22
Індивідуальне завдання (підготовка реферату і презентації)	30	-	-	30
Усього годин	180	30	54	96

8. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Годин
Тема 1. Гігієна повітряного середовища.		
1.	Правила безпеки. Методи визначення температури і гігromетричних показників повітря.	4
2.	Методи визначення атмосферного тиску, швидкості руху повітря, природньої і штучної освітленості, бактеріальної та механічної забрудненості, рівня шуму.	4
3.	Сучасні системи контролю та управління мікрокліматом у тваринницьких приміщеннях.	2
Тема 2. Гігієна водопостачання і напування тварин		
4.	Методи визначення фізичних, бактеріологічних і паразитологічних показників води.	4
5.	Методи очистки і знезараження питних і стічних вод.	2
Тема 3. Гігієнічні вимоги до кормів і годівлі тварин		
6.	Санітарно-гігієнічна оцінка ґрунту. Методи визначення фізичних і мікробіологічних показників ґрунту.	2
7.	Санітарно-гігієнічна оцінка грубих та соковитих кормів. Методи визначення токсичності та якості концентрованих кормів. Контрольна робота.	2
Тема 4. Ветеринарно-санітарні заходи та вимоги з біобезпеки під час утримання тварин		
8.	Системи вентиляції і каналізації у тваринницьких приміщеннях. Методи зберігання та знезараження гною.	4
9.	Дезінфекція, дезінсекція та дератизація тваринницьких об'єктів. Утилізація трупів тварин.	4
Тема 6. Вимоги до благополуччя тварин під час їх утримання та експлуатації		

10.	Методи оцінювання благополуччя тварин Вимоги до благополуччя сільськогосподарських тварин під час їх утримання.	4
11.	Вимоги до благополуччя ВРХ, в тому числі телят під час їх утримання Вимоги до благополуччя свиней під час їх утримання.	4
12.	Вимоги до благополуччя курей-несучок і бройлерів під час їх утримання	4
13.	Принципи благополуччя при транспортуванні та торгівлі живими тваринами. Вимоги до забезпечення благополуччя тварин під час забою та евтаназії.	4
14.	Вимоги до забезпечення благополуччя робочих тварин, що наежать до родини коневих. Вимоги до забезпечення благополуччя диких тварин у неволі.	4
15.	Вимоги до забезпечення благополуччя тварин у клініці ветеринарної медицини.	2
16.	Забезпечення благополуччя тварин у надзвичайних ситуаціях Організація та впровадження соціальної адапції безпритульних тварин. Контрольна робота	4
Разом		54

9. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Тема 1. Гігієна повітряного середовища		
1.	Методи визначення вмісту шкідливих газів в повітрі тваринницьких приміщень.	2
2	Теплообмін між організмом і довкіллям.	2
3.	Адаптація і акліматизація тварин.	2
Тема 2. Гігієна водопостачання і напування тварин		
4.	Складання санітарно-топографічної карти обстеження вододжерела.	2
5.	Методи визначення хімічних показників води.	2
Тема 3. Гігієнічні вимоги до кормів і годівлі тварин		
6.	Визначення хімічних показників ґрунту.	2
7.	Визначення хімічних показників кормів.	2
Тема 4. Ветеринарно-санітарні заходи та вимоги з біобезпеки під час утримання тварин		
8.	Санітарно-гігієнічні вимоги до вибору ділянки для будівництва тваринницьких об'єктів.	2
9.	Зонування і благоустрій території ферми.	2
10.	Види тваринницьких приміщень та їх загальна характеристика.	2
11.	Законодавче та нормативне регулювання біобезпеки у ветеринарній медицині.	2
12.	Шляхи занесення та поширення інфекційних агентів у тваринницьких господарствах.	2
13.	Стратегії та практичні заходи з біозахисту в тваринницьких господарствах.	2
14.	Вимоги щодо біобезпеки при транспортуванні тварин.	2
15.	Карантинування та біобезпека при введенні нових тварин у стадо.	2
Тема 5. Гігієнічна оцінка систем і способів утримання тварин		
16.	Сучасні системи та програми для управління стадом.	2
17.	Гігієна та ветеринарно-санітарні вимоги у хутровому звірівництві.	2
18.	Гігієнічні вимоги до утримання кролів.	2

19.	Гігієна та ветеринарно-санітарні вимоги ставового рибицтва.	2
20.	Гігієна та ветеринарно-санітарні вимоги у бджільництві.	2
21.	Гігієнічні вимоги до утримання собак.	2
22.	Гігієнічні вимоги до утримання котів.	2
Тема 6. Вимоги до благополуччя тварин під час їх утримання та експлуатації		
23.	Біологічні та фізіологічні аспекти благополуччя тварин.	2
24.	Етологічні аспекти благополуччя тварин.	2
25.	Огляд національного законодавства щодо благополуччя тварин.	2
26.	Огляд європейського законодавства щодо благополуччя тварин.	2
27.	Гуманне ставлення до тварин з етичних міркувань та з міркувань забезпечення якості і безпечності у процесі виробництва та переробки продукції тваринництва.	2
28.	Етичні та практичні аспекти благополуччя тварин в процесі забою.	2
29.	Етичні та практичні аспекти благополуччя тварин в процесі евтаназії.	2
30.	Принципи благополуччя при транспортуванні та торгівлі живими тваринами.	2
31.	Стрес як показник порушення благополуччя тварин. Особливості прояву стресу у різних видів тварин.	2
32.	Стереотипії у тварин як індикатор стресу.	2
33.	Роль збагачення середовища у зниженні рівня стресу.	2
34.	Підготовка реферату і презентації. Санітарно-гігієнічна оцінка утримання і вимоги щодо благополуччя обраного виду тварин.	30
<i>Разом</i>		96

10. Індивідуальні завдання

Реферат і презентація на обрану тему виконуються здобувачем вищої освіти самостійно, їх представлення - у формі публічного виступу у академічній групі. Рекомендована тематика – санітарно-гігієнічна оцінка утримання, годівлі та вимог щодо утримання і благополуччя різних видів тварин. За необхідності, викладач навчальної дисципліни надає консультації щодо підготовки реферату і презентації. Обсяг реферату 8-10 сторінок, презентації – 10-15 слайдів. Рекомендована структура реферата: титульна сторінка, зміст, вступ, основна частина, висновки і список використаних джерел. Під час підготовки реферату слід використовувати достовірні джерела інформації та посилалися на них, надавати для перевірки лише самостійно виконані роботи. Здобувач вищої освіти може використовувати інструменти штучного інтелекту виключно як допоміжний засіб, зокрема для: попереднього ознайомлення з темою, структурування матеріалу, уточнення термінів і понять, мовного редагування та стилістичного покращення власного тексту. Повна або часткова автоматична генерація тексту реферату без його критичного осмислення та авторського внеску здобувача є неприпустимою та розглядається як порушення академічної доброчесності. У разі використання результатів, згенерованих ШІ, здобувач вищої освіти повинен зазначити факт такого використання у рефераті із зазначенням використаного інструменту ШІ та способу його використання. На основі підготовленого реферата здобувач вищої освіти готує мультимедійну презентацію. Рекомендована структура мультимедійної презентації: титульний слайд (тематика презентації, дані про виконавця), зміст; основні слайди (структурований виклад матеріалу з використанням візуальних елементів), висновки, список використаних джерел.

Орієнтовна тематика для підготовки реферата і презентації:

1. Санітарно-гігієнічні принципи утримання тварин як основа їх благополуччя.
2. Вплив умов утримання на фізичне та психоемоційне здоров'я тварин.
3. Мікроклімат тваринницьких приміщень і його значення для благополуччя тварин.

4. Гігієнічна оцінка систем вентиляції у приміщеннях для тварин.
5. Освітлення як чинник благополуччя тварин.
6. Санітарно-гігієнічні вимоги до підстилки та місць відпочинку тварин.
7. Щільність утримання тварин і її вплив на здоров'я та поведінку.
8. Рівень шуму у приміщеннях і його вплив на благополуччя тварин.
9. Гігієнічна оцінка умов утримання великої рогатої худоби.
10. Санітарно-гігієнічні вимоги до утримання свиней.
11. Гігієна та благополуччя птиці в умовах промислового утримання.
12. Умови утримання коней та їх вплив на добробут тварин.
13. Санітарно-гігієнічна оцінка утримання овець і кіз.
14. Благополуччя хутрових звірів у кліткових системах утримання.
15. Гігієнічні вимоги до утримання кролів.
16. Санітарно-гігієнічна оцінка утримання собак і котів.
17. Умови утримання тварин у притулках та їх вплив на благополуччя.
18. Збагачення середовища як елемент санітарно-гігієнічної оцінки утримання.
19. Стрес як індикатор порушення благополуччя тварин.
20. Безприв'язне утримання ВРХ: санітарно-гігієнічна оцінка та благополуччя.
21. Роботизоване доїння та його вплив на гігієну і комфорт корів.
22. Сучасні системи утримання свиней.
23. Альтернативні системи утримання птиці.
24. Кліткові та безкліткові системи утримання птиці: порівняльна гігієнічна оцінка.
25. Біобезпека у сучасних птахофабриках.
26. Архітектурні рішення ферм, орієнтовані на благополуччя тварин.
27. Технології мінімізації стресу під час транспортування тварин.
28. Автоматичні системи прибирання гною та їх санітарне значення.
29. Використання підлог з покращеними гігієнічними характеристиками.
30. Енергоефективні технології утримання тварин і птиці.
31. Системи утилізації відходів тваринництва нового покоління.
32. Сталі технології утримання тварин у контексті добробуту.
33. Вплив автоматизації на поведінку та адаптацію тварин.
34. Сучасні підходи до оцінки благополуччя тварин у високотехнологічних господарствах.
35. Штучний інтелект у системах контролю здоров'я та гігієни тварин.
36. Біобезпечні ферми майбутнього: санітарно-гігієнічний аспект.

11. Оцінювання результатів навчання

Програмні результати навчання	Форми контролю програмних результатів навчання
ПРН 10 Формулювати висновки щодо ефективності обраних методів і засобів утримання, годівлі та лікування тварин, профілактики заразних і незаразних хвороб, а також виробничих і технологічних процесів на підприємствах з утримання, розведення чи експлуатації тварин різних класів і видів.	<i>Поточний контроль:</i> виконання завдань на лабораторних заняттях; контрольні роботи; підготовка реферату і презентації <i>Підсумковий контроль:</i> екзамен
ПРН 18 Знати правила та вимоги біобезпеки, біоетики та добробуту тварин.	<i>Поточний контроль:</i> виконання завдань на лабораторних заняттях; контрольні роботи; підготовка реферату і презентації <i>Підсумковий контроль:</i> екзамен

Одним із обов'язкових елементів освітнього процесу є систематичний поточний контроль оволодіння компетентностями та підсумкова оцінка рівня досягнення програмних результатів навчання. Критерієм успішного навчання є досягнення здобувачем вищої освіти мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання.

Форма проведення підсумкового контролю згідно до робочого та навчального плану – екзамен.

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назва теми/форма семестрового контролю	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти				Разом по темі
	Виконання завдань на лаб.заняттях	Контрольні роботи	Підготовка реферату і презентації	Екзамен	
Тема 1. Гігієна повітряного середовища	9	10	12	20	9
Тема 2. Гігієна водопостачання і напування тварин	6				6
Тема 3. Гігієнічні вимоги до кормів і годівлі тварин	6				16
Тема 4. Ветеринарно-санітарні заходи та вимоги з біобезпеки під час утримання тварин	6	10			6
Тема 5. Гігієнічна оцінка систем і способів утримання тварин	-				-
Тема 6. Вимоги до благополуччя тварин під час їх утримання та експлуатації	21				43
Екзамен	-	-	-	20	20
Разом	48	20	12	20	100

Шкала та критерії оцінювання

Поточний контроль здійснюється за наступними видами навчальної роботи: виконання завдань лабораторних занять, контрольні роботи, підготовка реферату.

Виконання завдань на лабораторних заняттях (0-3)

0 балів – завдання лабораторного заняття виконано незначною мірою або не виконано, результати роботи відсутні чи містять суттєві помилки; здобувач вищої освіти не демонструє розуміння матеріалу; **1 бал** – завдання лабораторного заняття виконано частково, допущено суттєві помилки та неточності, здобувач вищої освіти демонструє фрагментарне розуміння матеріалу та потребує допомоги викладача під час виконання завдань; **2 бали** – завдання лабораторного заняття виконано переважно в повному обсязі, допущено окремі помилки або неточності, здобувач вищої освіти демонструє достатнє розуміння матеріалу та переважно самостійно виконує завдання; **3 бали** – завдання лабораторного заняття виконано в повному обсязі, правильно та самостійно, здобувач вищої освіти демонструє ґрунтовне розуміння матеріалу, правильно виконує завдання та може обґрунтувати отримані результати.

Контрольні роботи (0-10) – по опрацьованих темах, кожна містить 2 питання. Максимальна кількість балів за питання становить 5 балів. **0-1 бал** – якщо знання здобувача переважно помилкові або відсутні взагалі; **2-3 бали** – знання здобувача часткові, поверхневі або він не повністю розкрив зміст; **4 бали** – знання цілком достатні для розкриття певного питання, **5 балів** – знання глибокі, відповідь повна, логічна.

Підготовка реферату і презентації (0-12) – **0-3 бали** – реферат і презентацію не підготовлено або його зміст не відповідає визначеній темі, матеріал викладено фрагментарно, відсутня логічна структура, наявні суттєві помилки, використано недостатню кількість інформаційних джерел або відсутні посилання на них, здобувач вищої освіти не демонструє розуміння опрацьованого матеріалу, не надає обґрунтованих відповідей викладачу та одногрупникам; **4-6 балів** – реферат і презентація частково розкривають визначену тему, містять основні теоретичні положення, проте характеризуються недостатньою повнотою та системністю викладу, наявні окремі суттєві помилки, неточності або недоліки у структурі та оформленні, джерела використано обмежено, здобувач вищої освіти демонструє фрагментарне розуміння матеріалу, надає частково відповіді викладачу та одногрупникам; **7-9 балів** – реферат і презентація достатньо повно розкриває тему, мають логічну структуру та послідовний виклад матеріалу, використано належну кількість інформаційних джерел із відповідними посиланнями, наявні окремі неточності або недоліки в аналізі чи оформленні, здобувач вищої освіти демонструє достатнє розуміння та здатність аналізувати опрацьований матеріал; **10–12 балів** – реферат і презентація повністю та ґрунтовно розкривають визначену тему, характеризуються логічністю, послідовністю та змістовністю викладу, матеріал проаналізовано й узагальнено, використано актуальні та релевантні інформаційні джерела з належним оформленням посилань, висновки є обґрунтованими, здобувач вищої освіти демонструє високий рівень розуміння та самостійності під час опрацювання матеріалу, зацікавив аудиторію та надав вичерпні відповіді на всі поставлені запитання.

Форма проведення *підсумкового контролю* згідно до робочого та навчального плану – *екзамен* (1-20- балів): **0–4 бали** – у разі відсутності або неправильності відповідей на більшість питань екзаменаційного білета, нерозуміння основних понять і положень навчальної дисципліни; **5–8 балів** – у разі поверхневого розкриття теоретичних питань екзаменаційного білета, наявності суттєвих помилок, фрагментарних та неповних відповідей, недостатнього розуміння основних понять і положень навчальної дисципліни; **9–12 балів** – у разі неповного розкриття питань екзаменаційного білета, недостатньої аргументованості відповідей, наявності окремих суттєвих неточностей або відсутності відповіді на одне з теоретичних питань; **13–17 балів** – у разі достатньо повного та правильного розкриття питань екзаменаційного білета, логічного й послідовного викладення матеріалу, наявності окремих неточностей або недоліків у відповідях на питання білета та уточнювальні питання викладача; **18–20 балів** – у разі повної, правильної, логічної та вичерпної відповіді на всі питання екзаменаційного білета, демонстрації глибокого розуміння навчального матеріалу, уміння аргументувати свою позицію та надавати обґрунтовані відповіді на уточнювальні питання викладача.

Додаткові заохочувальні бали. За підготовку та опублікування тез доповіді на міжнародній або всеукраїнській науковій конференції здобувачу вищої освіти нараховується **5 балів** понад основну шкалу оцінювання за умови надання підтверджувальних документів / посилань. За участь у міжнародній або всеукраїнській науковій конференції здобувачу вищої освіти нараховується **2 бали** понад основну шкалу оцінювання за умови надання сертифіката учасника. За успішне проходження рекомендованого онлайн-курсу здобувачу вищої освіти нараховується **3 бали** понад основну шкалу оцінювання за умови підтвердження або надання сертифіката, що підтверджує його проходження.

Загальна кількість заохочувальних балів, які можуть бути нараховані здобувачу вищої освіти за результатами поточного контролю з навчальної дисципліни, не може перевищувати 10 балів.

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Засоби навчання: термостат – 1 шт., мікроскопи «Біолам» – 9 шт., сушильна шафа – 1 шт., холодильник – 1 шт., витяжна шафа – 1 шт., бактерицидна лампа – 1 шт., ваги аналітичні – 1 шт., лічильник для підрахунку колоній мікроорганізмів – 1 шт., барограф – 1 шт., гідрограф – 1 шт., термограф – 1 шт., психрометр Августа – 2 шт., гігрометр – 1 шт., анемометр – 1 шт., люксметр – 1 шт., цифровий термометр – 1 шт., цифровий прилад для визначення атмосферного тиску та концентрації вуглекислого газу – 1 шт., цифровий гігрометр – 1 шт., цифровий люксметр – 1 шт., цифровий шумомір – 1 шт., цифровий анемометр – 1 шт., цифровий газоаналізатор (аміак) – 1 шт.; пастерівські піпетки – 10 шт., бактеріологічні петлі 5 шт., спиртівки, електрична плитка – 1 шт., сухожарова шафа для стерилізації – 1 шт., лабораторний посуд, набір живильних середовищ тощо.

13. Політика навчальної дисципліни

Ключові принципи, якими керуються викладач і здобувачі вищої освіти: повага до особистості, доброзичливість і позитивне ставлення, довіра у взаєминах, лідерство (проактивність, право на вибір і відповідальність за нього), партнерство (рівність сторін, обов'язковість виконання домовленостей). Активність, ініціативність і творчий підхід заохочуються. Помилки розглядаються як природна частина освітнього процесу та можливість для зростання.

Відвідування занять є обов'язковим. Усі завдання, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни, мають бути виконані у встановлені терміни. Оцінки, отримані здобувачем вищої освіти, вносяться викладачем в електронний журнал АСУ ПДАУ. Пропущені без поважної причини заняття опрацьовуються самостійно. У разі невиконання здобувачем вищої освіти завдань або неучасті в заходах поточного контролю за відповідний вид навчальної діяльності виставляється оцінка «0» балів. Здобувач вищої освіти має право підвищити результати поточного контролю шляхом виконання відповідних завдань до початку семестрового контролю, окрім тих, які проводилися під час аудиторних занять. Відпрацювання пропущених заходів поточного контролю здійснюється виключно з метою оцінювання результатів навчання, які не були оцінені у встановлені строки. Повторне виконання завдань поточного контролю з метою підвищення раніше отриманої оцінки або збільшення кількості балів не допускається. Здобувач, який не з'явився без поважної причини на екзамен, вважається таким, що має підсумкову академічну заборгованість. Повторне проходження екзамену для ліквідації підсумкової академічної заборгованості (FX) допускається двічі: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку формує декан факультету, за участю викладачів відповідної кафедри. Здобувач вищої освіти, який одержав під час семестрового контролю незадовільну оцінку F має право повторно опанувати освітній компонент.

Здобувач вищої освіти повинен дотримуватись Кодексу академічної доброчесності ПДАУ. Обов'язковими вимогами є: самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни; посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної і наукової діяльності. Процедура розгляду порушення академічної доброчесності здобувачем вищої освіти регламентована Кодексом академічної доброчесності ПДАУ.

Інструменти ІІІ можуть використовуватися здобувачами вищої освіти як допоміжний засіб для пошуку та структурування інформації, генерування ідей, формулювання запитань, мовного редагування реферату, візуалізації інформації для підготовки презентації. У разі використання у рефераті та презентації текстів, зображень, даних або інших результатів, згенерованих ІІІ, здобувач вищої освіти повинен зазначити факт такого використання у рефераті із зазначенням інструменту ІІІ та способу його використання. Не допускається

використання ШІ для повного виконання реферату, подання згенерованих ШІ результатів як власного результату навчальної діяльності без зазначення факту їх використання, створення або подання недостовірної, сфабрикованої чи фальсифікованої інформації, генерування неіснуючих джерел, посилань або інших даних. У разі встановлення факту таких порушень здобувач вищої освіти отримує незадовільну оцінку і повинен повторно виконати реферат і презентацію за новою темою.

На здобувачів вищої освіти поширюється право про визнання результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті. Особливості неформального / інформального навчання регламентовані Положенням про порядок визнання результатів навчання, здобутих у неформальній та інформальній освіті, здобувачами вищої освіти ПДАУ. Здобувач вищої освіти може опанувати рекомендований онлайн-курс та перезарахувати здобуті результати навчання як частину навчальної дисципліни. Перезарахування може відбуватися упродовж семестру, у якому відбувається опанування освітнього компонента, проте не пізніше ніж за місяць до встановленої дати семестрового контролю.

Порядок оскарження контрольних заходів урегульовано Положенням про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в ПДАУ. Результат оцінювання можна оскаржити не пізніше наступного робочого дня після його оголошення. Для цього здобувач вищої освіти звертається з письмовою заявою до декана факультету. Заяву щодо оскарження результатів оцінювання розглядає апеляційна комісія, сформована розпорядженням декана факультету. Результатом розгляду апеляції є прийняття комісією рішення, що попередня оцінка знань здобувача вищої освіти відповідає рівню досягнення результатів навчання з відповідного освітнього компонента і не змінюється або рішення, що попередня оцінка знань здобувача не відповідає рівню досягнення результатів навчання здобувача з відповідного освітнього компонента, здобувач заслуговує іншої оцінки.

14. Рекомендована література

Основна

1. Демчук М.В. та ін Гігієна тварин: Підручник . Харків: Еспада, 2006. 520 с.
2. Стале тваринництво та благополуччя тварин *Sulave Sustainable Livestock Production and Animal Welfare* Модуль 2 Благополуччя тварин / *Module 2 Animal Welfare* (2024). Електронний посібник / *The electronic manual*. Укладачі: Г. Шуле, С. А. Пфафф, Н. Магрело, І. Двильок, Б. Гутий, С. Усенко, І. Лавріненко та ін.

https://vukladach.pp.ua/MyWeb/manual/nmcvfpo/SUSTAINABLE%20LIVESTOCK%20PRODUCTION%20AND%20ANIMAL%20WELFARE_2/SUSTAINABLE%20LIVESTOCK%20PRODUCTION%20AND%20ANIMAL%20WELFARE/Golovna/Golovna.htm

Додаткова

1. Демчук М.В. та ін. Гігієна тварин. В.В. Демчук, М.В. Чорний, М.Г. Високос, О.С. Павлюк: За ред. М.В. Демчука. К.: Урожай, 1996. 384 с.
2. Недосєков В.В., Блах Т., Ситюк М.П., Мартинюк О.Г., Мельник В.В., Юстинюк В.Є. Основи біобезпеки та благополуччя тварин. Ніжин, 2021. 252 с.
3. Бондар А. О., Поручник М. М., Тарасенко Л. О., Рудь В. О.; за ред. А. О. Бондар. Гігієна тварин та ветеринарна санітарія : навчальний посібник. Миколаїв : МНАУ, 2018. 179 с.
4. Стале тваринництво та благополуччя тварин *Sulave Sustainable Livestock Production and Animal Welfare* МОДУЛЬ 3 Цифрове тваринництво/*Module 3 Digital Livestock Farming* (2024) Електронний посібник/*The electronic manual*. Укладачі: Укладачі: Г. Шуле, С. А. Пфафф, П. Ващенко, І. Лавріненко та ін. <https://vukladach.pp.ua/MyWeb/manual/nmcvfpo/TSUFROVE TVARUNNUSTVO MODYL 3/Golovna/Golovna.htm>
5. Лавріненко, І., Передера, О., & Передера, Р. (2026). Цифрові технології моніторингу благополуччя птиці: сучасний стан та перспективи розвитку. Науковий вісник

ЛНУВМБ імені С.З. Гжицького. Серія: Ветеринарні науки, 28 (121), 133-137. DOI: <https://doi.org/10.32718/nvlvet12117>

6. Лавріненко І., Передера О., Коломак І., & Індутна І. (2025). Індикатори благополуччя бройлерів під час транспортування. Науковий вісник ЛНУВМБ імені С.З. Гжицького. Серія: Ветеринарна медицина, 27(118), 168-172. <https://doi.org/10.32718/nvlvet11823>

7. P. Pysarenko, M. Samojlik, M. Galytska, I. Mostoviak, O. Milenko, M. Pischalenko, I. Lavrinenko, S. Taranenko Environmental Aspects of Using Bacillus Subtilis to Improve the Quality of Irrigation Water. Journal of Ecological Engineering 2024, 25(9), 218–225. Scopus. <https://doi.org/10.12911/22998993/191149>

8. Lavrinenko I.V., Shulga L.V., Peredera O.O., Zhernosik I.A. Analysis of the treatment regimen efficacy for columnaris disease in Pterophyllum scalare. Regulatory Mechanisms in Biosystems. 2020. 11(2), 226–231.

Інформаційні ресурси

1. Закон України «Про ветеринарну медицину та благополуччя тварин» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1206-20#Text>

2. Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 08.02.2021 № 224 «Про затвердження Вимог до благополуччя сільськогосподарських тварин під час їх утримання» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0206-21#Text>

3. Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 29.07.2024 № 2266 «Про затвердження Вимог до забезпечення благополуччя робочих тварин, що належать до родини коневих (Equidae)» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1241-24#Text>

4. Закон України про захист тварин від жорстокого поводження (2006) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3447-15#Text>

5. Європейська конвенція про захист домашніх тварин https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a15#Text

6. Європейська конвенція про захист хребетних тварин, що використовуються для дослідних та інших наукових цілей (1986) https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_137#Text

7. Про затвердження Правил облаштування і утримання діючих (існуючих) худобомогильників та біотермічних ям для захоронення трупів тварин у населених пунктах України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-09>

8. Закон України Про побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/287-19>

15. Рекомендовані онлайн-курси

1. Благополуччя свиней: кращі практики та особливості інспектування <https://courses.agriacademy.org/courses/course-v1:FAO+PigWelfare+2026Q1/about>

2. Поведінка і благополуччя тварин <https://www.coursera.org/learn/animal-welfare>

3. Вся правда про собак і котів <https://www.coursera.org/learn/cats-and-dogs>

4. Благополуччя і управа кіньми <https://www.coursera.org/learn/equine>

5. Поведінка і благополуччя птиці <https://www.coursera.org/learn/chickens>

6. Зміна статусу і сприйняття тварин <https://www.coursera.org/learn/perception-of-animals>

7. Благополуччя тварин у ветеринарних клініках [Animal Welfare in the Clinic | Coursera](https://www.coursera.org/learn/animal-welfare-in-the-clinic)

8. Емоції та когніції у собак [Емоції та когніція у собак | Coursera](https://www.coursera.org/learn/emotions-and-cognition-in-dogs)

9. Кінний курс – вступ до основ догляду і управи [Курс для коней: Вступ до основ догляду та управління | Coursera](https://www.coursera.org/learn/equine-care)

10. *Основи здоров'я свиней* https://courses.agriacademy.org/courses/course-v1:ASU+OZS01+2024_Q1/about
11. *Вирощування та відгодівля молодняку ВРХ* <https://courses.agriacademy.org/courses/course-v1:FAO+CattleFattening+2025Q4/about>
12. *Управління молочно-товарною фермою* https://courses.agriacademy.org/courses/course-v1:EBRD+MTF_MANAGEMENT101+2022_T3/about
13. *Виробництво та управління молочними продуктами* [Виробництво та управління молочним продуктом | Coursera](#)
14. *Від ферми до виделки: стале виробництво продуктів харчування у м'ясопродуктовому середовищі* https://courses.agriacademy.org/courses/course-v1:EBRD+FFF101+2022_T3/about
15. *Вступ до догляду та добробуту тварин* https://alison.com/course/introduction-to-animal-care-and-welfare?utm_source=keystone&utm_medium=cpc&utm_campaign=course-5523_introduction-to-animal-care-and-welfare
16. *Поведінка та психологія тварин* <https://alison.com/course/animal-behaviour-and-psychology>